

Колъм Тойбин

ВЪЛШЕБНИКА

Превод от английски
Елка Виденова

София, 2023

1.

Любек, 1891 г.

Майка му изчакваше на горния етаж, докато прислужата поемаше палтата и шаловеите, и шапките на гостите. Юлия Ман оставаше в стаята си, докато не поканеха всички в салона. Томас и по-големият му брат Хайнрих, заедно със сестрите им Лула и Карла, наблюдаваха от първата стълбищна площадка. В очакване майка им скоро да се появи. От време на време Хайнрих съгласяваше Карла да мълчи, инак щяха да ги пратят по леглата и моментът щеше да бъде пропуснат. Братчето им Виктор, още пеленаче, спеше в една от горните стаи.

С прилежно опъната с фуркети коса, която привързваше с цветна панделка, Юлия прекрачваше прага на спалнята си. Роклята ѝ беше бяла, а обувките – черни, поръчани специално от Майорка, семпли като на танцърка.

Присъединяваше се към останалите някак неохотно, оставяйки впечатлението, че допреди минута е била сама със себе си другаде, на място, далеч по-вънлуващо от празничния Любек.

Щом влезеше в салона и се огледаше внимателно, Юлия си избираше някого измежду гостите, обикновено мъж, при това съвсем безличен, като хер Келингхусен, който не беше нито млад, нито стар, или Франц Каговциус, наследил

кривогледите очи на майка си, или съдията Аугуст Леверкюн с тъничките устни и късо подстриганите мустаци, и съсредоточаваше цялото си внимание върху него.

Обаянието ѝ се дължеше на онова усещане за другоземност и крехкост, което излъчваше тъй очарователно.

При все това в искрящите ѝ очи се долавяше топлота, докато разпитваше госта за работата и семейството му, за плановете им за лятото, а заговореха ли за лятото, отваряше въпрос за хотелите в Траvemюнде, кой колко е удобен, после и за скъпите хотели из далечни места като Трувил или Колиур или някой курорт на африкатическото крайбрежие.

И скоро след това задаваше смуцаващ въпрос. Питаше събеседника си какво мисли за тази или онази обикновена, порядъчна жена от обкръжението им. Във въпроса се долавяше намекът, че личният живот на дамата е предмет на разговори и догадки сред жителите на града. Младата фрау Щавенхитер или фрау Макентун, или възрастната фройлайн Дицелман. Или някоя още по-безинтересна и невзрачна особа. И когато смутеният гост признаеше, че не може да каже нищо лошо, въобще нищо извънредно за тази личност, майката на Томас заявяваше, че ако питат нея, дамата, предмет на разговора, е прекрасен човек, направо възхитителен, и че гражданите на Любек имат късмет да бъде сред тях. Казваше го, сякаш издаваше тайна, сякаш думите ѝ следва да не се споделят, поне засега, сякаш дори съпругът ѝ, сенаторът, не е в течение.

На следващия ден слуховете се понасяха, хората започваха да шушукат как се е държала майка госпожа Ман и на кого се е спряла този път, докато накрая Хайнрих и Томас научаваха за случилото се от съученици, като че ставаше дума за нова пиеса, току-що пристигнала от Хамбург и изнесена с голям успех.

Вечер, ако сенаторът отсъстваше или щом Томас и Хайнрих приключеха с цигулката и вечерята и облечаха пижамите, Юлия им разказваше за родината си, Бразилия, толкова необятна по думите ѝ, че никой не знаел колко хора живеят

В нея, как изглеждат и какви езици говорят, страна, която била няколко пъти по-голяма от Германия; там нямало зима, нито слана или студ, а една от реките, Амазонка, била десет пъти по-дълга от Рейн и десет пъти по-широка, събирала безброй по-малки реки, които извирали дълбоко в джунглата, а дърветата били по-високи от другаде и сред тях живеели хора, които никой не бил зървал и нямало и да зърне, понеже познавали джунглата като петте си пръста и мигновено се скривали от всеки напранически поглед.

– Разкажи за звездите – подканваше я Хайнрих.

– Къщата ни в Парати беше на брега на океана – започваше Юлия. – Беше едва ли не част от водата, като лодка. И когато паднеше нощта, виждахме звездите, ярки, увиснали съвсем ниско в небето. Тук, на север, звездите са високо и далеч. В Бразилия се виждат гори през деня, като слънцето. Същински мънички слънца са, блестящи и толкова близки, особено за нас, които живеехме край водата. Майка ми разправяше, че понякога нощем четяла книга някъде на горния етаж, толкова ярка била светлината на звездите, отразена във водата. И не можела да заспи, ако не спусне щорите. Когато бях малка, на годините на сестрите ти, вярвах, че целият свят е като Бразилия. Първата ми нощ в Любек изпаднах в ужас, че не виждам звездите. Закрити бяха от облаци.

– Разкажи ни за кораба.

– Трябва да заспите.

– Разкажи ни за захарта.

– Томи, тази история я знаеш.

– Не може ли да чуем поне мъничко?

– Е, добре, всичият марципан в Любек се прави от захар, внос от Бразилия. Както Любек е известен с марципана, така Бразилия е известна със захарта. Когато добрите хора в Любек и децата им хапват марципан по Коледа, гори не осъзнават, че вкусват частица от Бразилия. Ядат захар, пристигнала през океана специално заради тях.

– А защо не правим наша си захар?

– Ще трябва да попиташ баща си.

Години по-късно Томас се питаше дали решението на баща му да се ожени за Юлия да Силва-Брунс, във вените на чиято майка според слуховете течала южноамериканска индианска кръв, а не за флегматичната гъщеря на някой местен корабен магнат или за момиче от стара търговска или банкерска фамилия, не бележеше началото на упадък на семейство Ман. Дали не бе доказателство за тайна страст към екзотичното, заразила духа на семейството, което до този момент се бе интересувало единствено от порядъчни занимания и стабилни доходи.

Жителите на Любек си спомняха Юлия като малко момиче, пристигнало в града със сестричката и трите си братчета след смъртта на майка им. Приютил ги техен чичо и в началото, когато дошли в града, не знаели и гумичка немски. Местните ги гледали с подозрение, особено важни особи като старата фрау Овербек, известна със строгото съблюдаване на практиките на Реформираната църква.

– Веднъж ги видях да се кръстят, като минаваха покрай Мариенкурхе – докладвала тя. – Може и да е полезно за търговията с Бразилия, но не помня друг гражданин на Любек да се е женил за бразилка.

Юлия, едва седемнайсетгодишна по време на сватбата, бе родила пет деца, които се държаха с цялото достойнство, подобаващо на деца на сенатор, но и с особена гордост и съзнание за собственото си положение, граничещи с показност и невиджани дотогава в Любек. Фрау Овербек и обкръжението ѝ силно се надявали подобно поведение да не стане модерно.

Предвид необичайното си решение, сенаторът, единайсет години по-възрастен от съпругата си, бе обект на известно страхопочитание от страна на местните, сякаш бе инвестирал в картина на италиански майстор или в рядка майолика, за да задоволи особена слабост, която до този момент и той, и предците му бяха съумявали да обуздават.

Преди неделната служба децата на семейство Ман биваха внимателно инспектирани от бащата, а майката догълнително бавеше тръгването, като до последния момент стоеше в гардеробната си на горния етаж, където пробваше шапки и сменяше обувки. От Хайнрих и Томас се очакваше да дават добър пример, като демонстрират подobaваща сериозност, а Лула и Карла се опитваха да мируват.

След раждането на Виктор Юлия престана да обръща чак такoва внимание на строгите правила, налагани от съпруга ѝ. Харесваше ѝ момичетата да носят цветни чорапи и кордели, не възразяваше, ако косите на момчетата са по-дълги от обичайното и им позволяваше известна свобода в държанието.

Юлия се обличаше елегантно за църква, като често носеше само един нюанс – например сиво или тъмносиньо, с чорапи и обувки в тон, като си позволяваше малко цвят единствено под формата на червена или жълта панделка на шапката. Съпругът ѝ бе известен с добре скроените си костюми благодарение на хамбургския шивач, когото ползваше, а също и с безупречния си външен вид. Сменяше ризите си всеки ден, понякога по два пъти, и имаше богат гардероб. Мустаците си подстригваше по френски маниер. С педантичността си представляваше семейния бизнес в цялата му солидност – цял един век на буржоазна добродетел, но с изискания си гардероб изразяваше личното си убеждение, че да си член на семейство Ман в Любек, означава нещо повече от пари или търговия – не само трезвост и уравновесеност, но и премерено чувство за вкус.

За ужас на сенатора, по време на кратката разходка от семейната къща на Бекергрубе до Мариенкирхе Юлия често поздравяваше минувачите, като свободно и без смущение се обръщаше към тях по име, нещо, което дотогава не бе правено в неделен ден в Любек, и което затвърждаваше убеждението на фрау Овербек и дъщеря ѝ, стара мома, че дълбоко в себе си фрау Ман си остава католичка.